

Zespół Szkół nr 5 w Sanoku im. Ignacego Łukasiewicza

Procedury i strategie zarządzania kryzysem w szkole

Otoczenie, w którym we współczesnym świecie działają placówki oświatowe zmienia się dynamicznie i często nieprzewidywalnie. Dyrektorzy szkół, nauczyciele, wychowawcy, pedagodzy i psycholodzy powinni być zatem przygotowani do działań w sytuacji niespodziewanego, niekorzystnego wydarzenia o szerokim zasięgu w otoczeniu placówki lub w niej samej. Przygotowanie do sytuacji kryzysowej jest szczególnie ważne, bowiem na początku trwania **kryzysu** popełnia się z reguły 75% błędów. Wewnątrz szkoły, jako organizacji, kryzys wywołuje poczucie zagrożenia i niepewności, odrywa od spraw związanych z rozwojem organizacji, utrudnia pracę nauczycieli, wychowawców, pracowników administracyjnych.

Kryzys w szkole dotyczy każdego członka społeczności szkolnej. Można go rozpatrywać w wymiarze jednostkowym (mówimy wtedy o traumie, lęku, przerażeniu, niepokoju, wstydzie pojedynczych osób wymagających wsparcia ze strony profesjonalistów) i organizacyjnym (zaburzeniach/zakłóceniach w funkcjonowaniu różnych sfer działalności szkoły).

Zdarzenia kryzysowe w szkole mogą mieć różną naturę np:

1. Zdarzenia o charakterze klęski żywiołowej, skażenia środowiska w pewnej skali lub nagłe wydarzenia niebezpieczne dla zdrowia i życia (powódź, rozlanie się niebezpiecznej substancji w szkole lub w otoczeniu szkoły, pożar);
2. Akty terroryzmu (podłożenie bomby, napad z bronią, przetrzymywanie zakładników);
3. Systematyczne akty przemocy wewnątrz społeczności szkolnej (nauczycieli wobec uczniów, uczniów wobec nauczycieli, „Fala”);
4. Ekstremalne traumatyczne wydarzenia z udziałem osób ze szkoły (samobójstwa, zabójstwa, nieszczęśliwe wypadki na imprezach szkolnych lub pozaszkolnych, w tym wypadki śmiertelne).

Ogólny schemat zarządzania kryzysem w szkole

Kryzys, jako sytuacja nieodmiennie zaskakująca, mimo, że czasami przewidywana i spodziewana wymaga m.in. osobistego opanowania, adekwatnych, rzeczowych reakcji i poczucia odpowiedzialności. Ważne cechy ułatwiające skuteczne reagowanie na kryzys mogą być cechami osobniczymi lub wyuczonymi. Jednak bardzo dużo zależy od opanowanych schematów działania, które krok po kroku prowadzą do podejmowania trudnych decyzji.

Ogólny schemat reagowania na różne zdarzenia kryzysowe:

- okres przed kryzysem – działania uprzedzające,
- okres kryzysu i bezpośrednio po kryzysie – działania interwencyjne,
- później – działania naprawcze.

Działania uprzedzające:

- zebranie informacji o skali zjawisk mających wpływ na powstanie kryzysu (identyfikacja potencjalnych ofiar, czynników i innych);
- poznanie dostępnej infrastruktury pomocy;
- poznanie skutecznych i dostępnych form pomocy;
- opracowanie planów kryzysowych i działań, procedur powiadamiania, ochrony i wsparcia psychicznego;
- praktyczne uzgodnienie form i zasad współpracy z potencjalnymi partnerami – uzgodnienie planów kryzysowych z poszczególnymi służbami (Policją, Strażą Miejską, Poradnią Psychologiczno – Pedagogiczną, Wydziałem Zarządzania Kryzysowego i in.);
- wyznaczenie członków Szkolnego Zespołu Kryzysowego
- rozpoznanie potrzeb szkoleniowych kadry;
- przeszkolenie i ćwiczenia w zakresie stosowania procedur, działań wynikających z planów kryzysowych;
- wizualizowanie procedur, planów, inne formy promocji – plakaty, ulotki, skrypty;
- „oswajanie” z psychologicznymi konsekwencjami narażenia na stres pourazowy, przekazywanie sugestii co do roli wzajemnej pomocy, pomocy specjalistycznej, ryzyka zachowań, reakcji destrukcyjnych.

Działania interwencyjne:

- ochrona, kierowanie;
- działania formalne – powiadamianie organów nadrzędnych;
- zebranie Szkolnego Zespołu Kryzysowego;
- gromadzenie informacji o zdarzeniu, wstępna diagnoza;
- koordynowanie napływających informacji;
- inwentaryzacja problemów;
- szacowanie priorytetów, nadawanie rangi: umiarkowanie ważne / bardzo ważne / ekstremalnie ważne;
- ocena potrzeb;
- informowanie;
- koordynowanie i właściwe wykorzystanie zasobów ludzkich, oferowanej pomocy;
- doraźna pomoc psychologiczna.

Działania naprawcze:

- koordynacja współpracy z innymi zaangażowanymi w działania instytucjami;
- ocena potrzeb – ustalenie w jaki sposób zdarzenie wpłynęło na stan psychiczny ludzi (uczniowie/słuchacze, personel, rodzice) i funkcjonowanie szkoły;
- opracowanie programów poradnictwa kryzysowego adresowanego do poszczególnych grup – w tym uczniów/słuchaczy i rodziców;
- koordynacja pracy osób zaangażowanych w pomaganie poszkodowanym, w tym:
 - rozdzielanie zadań,
 - monitorowanie stresu,
 - budowanie powiązań,
 - gromadzenie i udostępnianie materiałów,
 - stałe gromadzenie informacji zwrotnych o efektywności działań,
 - kierowanie do specjalistów.

Realizatorzy działań kryzysowych

Realizacja wszelkich działań kryzysowych dotyczy bezpośrednio zaangażowanych w kryzys placówek, jak i instytucji nadzorujących, interweniujących i wspierających. Nawet najlepiej przygotowana szkoła nie poradzi sobie sama ze zdarzeniami o szczególnie ostrym, dramatycznym przebiegu. W niektórych jednak sytuacjach posiłkowanie się zewnętrznymi zasobami nie jest konieczne, a sukces zależy od sprawności zasobów wewnątrzszkolnych.

- *Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym (Dz.U. z 2007 r. Nr 89, poz. 590) z późn. zm.*
- *Zarządzenie Nr 86 Prezesa Rady Ministrów z dnia 14 sierpnia 2008 r. w sprawie organizacji i trybu pracy Rządowego Zespołu Zarządzania Kryzysowego (M.P. z 2008 r. Nr 61, poz. 538)*
- *Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 10 lipca 2008 r. w sprawie organizacji i trybu działania Rządowego Centrum Bezpieczeństwa (Dz.U. z 2008 r. Nr 128, poz. 821)*